

AKKURAT

NA

«Arbeids-
folk»

Har Kåre Willoch nok gong gjort seg til talsmann for «arbeidsfolk»?

Nei, vil du kanskje seie. Men det er heilt feil.

— Det må nu bli en slutt på at arbeidsfolk i lovlig virksomhet skal bli stanset, sa han i siste setning av sitt siste innlegg i stortingsdebatten om politiløyvingane tysdag. Meir i fi-stel enn vanleg er.

Før han endte som forkjempar for «arbeidsfolk i lovlig virksomhet» hadde vår vyrdre statsministerkandidat vore gjennom ein fælsleg serie skremmeskot mot dei som kvia seg for å ause ut millionar til politiet. Dei ville «bygge ned bremsene mot anarkiet», og «oppmuntre til lovbrudd»(!), og det er «ikke sant at anlegget krenker minoriteters rettigheter».

Det var i det heile tatt eit gripande samsvær mellom APs justisminister Berrefjord og Høyres parlamentariske leiar i Stortinget tysdag: Like aggressive, like uvitande, og like isolert i debatten.

Justisministeren snakka seg også varm om Alta-utbygging av omsyn til «arbeidsfolk». Som kjent har Nord-Norge eit stort arbeidsløse-problem. Det har med fiskerikrise, stålkrise og manglande tiltak frå styresmaktene side å gjera. Det har derimot IKKJE med Alta-utbygginga å gjera. Men Berrefjord tok freidig dei 200 registrerte arbeidslause i Alta kommune til inntekt for anleggsstarten, og slutta som ein annan Willoch: «Arbeiderne har nå krav på å få utføre sitt lovlege arbeid i fred».

Skal det bli utbyggingstilhengarane sin siste skanse: Anleggsstart og Alta-utbygging som naudsarbeid og «ekstraordinære sysselsettings-tiltak»? I så fall har vi meir effektive framlegg, som krev større arbeidsinnsats enn ein skarve anleggsveg: Tøm havet med bøtter og spann. Eller bank fornuft inn i knollen på Willoch, Berrefjord, regjeringa og stortingsfleirtalet.

Dét vil kreve sysselsetting som monner.

ask

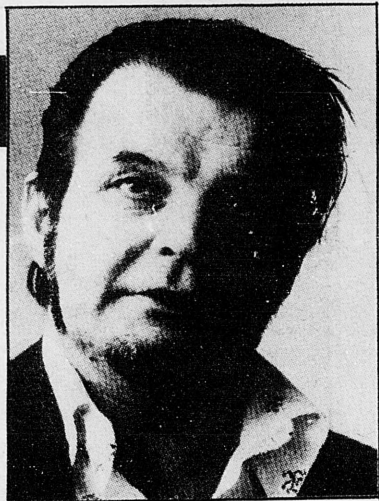
KLASSEKAMPEN

Telefon: (02) 67 49 90

Har du et tips? En nyhet? Du får ikke tusen kroner, men mange tusen lesere. Ring Klassekampen, om smått og stort, ikke minst om lokale begivenheter. Klassekampen bør ta opp. Eller send noen ord.

Mandag — fredag : 08.00 — 20.00
Lørdag : 10.00 — 12.00
Søndag : 10.00 — 19.00

Postboks
83 Bryn,
Oslo 6.

IDAR KRISTIANSENS TRIOLOGI:

Når sagn og overtru
blir virkelighet

Hvorfor er den nordnorske forfatteren Idar Kristiansen innstilt som kandidat til Nordisk Råds litteraturpris, spør Willy Dahl (i Klassekampen 20.1.). Etter hans mening kan forfatteren ikke historie, han skriver famlende om menneskene og arbeidet, og han makter ikke å holde kritisk avstand til mytene om det eksotiske historiske Finnmark.

Vi har ikke fått svar fra folka bak innstillingen. Og det får vi vel ikke heller. For da MÅ de også gi et svar på hvorfor f.eks. ikke Dag Solstad ble innstilt. De må sette romaner og verker opp mot hverandre, og Bøkenes Grand Prix blir bare dumt og urettferdig.

Derfor synes jeg ikke det er så interessant om Kristiansen får noen pris eller ei. Spørsmålet bør etter min mening være om han virkelig har skrevet eposet om den finske utvandringa til Nord-Norge på 1800-tallet, og om forlaget har rett når de reklamerer med at «den historiske rammen omkring romanene er autentisk».

Ollikangas-Heikki

Trilogien som har fått navnet «Kornet og fiskene», handler om unggutten Heikki fra gården Ollikangas i Østerbotten, nordfor Uleåborg. Vi møter ham i 1854 i romanen «Svanevinger i Nord». Med raske pennestriker får vi et riss av hans bakgrunn, på det beste minner det om den finske forfatteren Väinö Linna. Men snart daler forventningene, og det blir bare Heikkis drømmer om Riija, Finnmarkskysten. Løserevet fra livet på gården, Krim-krigen som pågår, fattigfolks kamp mot russisk overherredømme og finske utsugere.

Heikki legger ut på den lange og farefulle ferden til Finnmark. I bind II, «Den salte åkeren», møter vi ham i Vesisaari, Vadsø, under navnet Jaako Niemelä. Han møter sin egen skjebne i skikkelsen til Anne-Kreetta, dattera til ei morderske. Hun bor i en gamme som tjenestegjør som stedets fattigbordell.

Innimellom slitet på havet, festing og drømmer, modner Heikki og tvinges til å flykte sammen med Anne-Kreetta. Ferden går tilbake til hjemlandet.

I det tredje og siste bindet møter vi Heikki hjemme på gården. Sulten og fattigdommen er ubeskrivelig. Inkeri, jenta han bor sammen med, overtaler ham til å legge ut på en ny ferd til kysten. Heikki er mer enn skeptisk, han tror han er etterlyst for mord i Finnmark. Men sulten tvinger dem avsted, Heikki rådvill og Inkeri med en fire måneders kul på magen.

Ukjent historie

Idar Kristiansen har satt seg et dristig mål, nemlig å skildre denne ukjente delen av vår historie. Han har sjøl anser tilbake til den finske befolkningen som i tusener ble tvunget på vandring til Finnmark.

Norske leksikon forteller lite om dette. Historiebøkene om mulig enda mindre. Det rikeste materialet eksisterer på folkemunne, og det er fra dette forfatteren øser.

Min største innvending mot trilogien er ikke at Kristiansen bruker alle de sagn og eventyr som i 150 år har bidratt til å skape mystikk om finner og samer på Nordkalotten. Svakheten er han ikke klarer å skille mellom dikt og virkelighet godt nok.

Et falskt bilde

Den tyrkiske forfatteren Yasar Kemal bruker teknikken med å flette overtu og sagn inn i eposet om sitt folk. Kan-skje er sammenligningen urettferdig, men likevel. Der Kemal lykkes med å fortelle om et folk, ikke løserevet fra, men knyttet til arbeid, kamp mot øvrighet og natur, slik at vi forstår hvorfor mytene og overtrua oppsto, faller Kristiansen for eget grep. Fordi han gir oss lite av virkeligheten, underbygger han vår falske (og tildels rasistiske) forestilling om samer og kvener, rovmord og nordlysflammer, drikk og voldtekt.

Vett og uvett

At overtru og annen religion, brennevinshandlere fra sør og analfabetisme bidro til hendinger som for oss «siviliserte» blir barbari og uvett, betyr ikke det samme som at folka var barbariske og uvettige. Jeg trur det trengtes mye vett til for å overleve. Dette vettet, denne kampen, denne virkeligheten er det Kristiansen ikke makter å gjenskape i sine romaner.

At Heikki ikke er «typisk», at han er en særting og outsider, synes jeg er en uviktig kritikk. Hvem er ikke særtinger? Men diktning er å forholde seg til virkeligheten, og når virkeligheten nærmest forsvinner, ja da må konklusjonen bli at trilogien også litterært ikke holder mål som et epos om den store innvandringen fra Finland.

Tilløp til
noe større

Har ikke romanene noen positive sider? Jo, så absolutt. Idar Kristiansen skriver til tider lett og rytmisk, han krydrer med humor, varm ironi og besk satire. Som når han i bind II forteller om den falske profeten Mooses, om

fisket på Finnmarkskysten og i bind III når Heikki møter patronen på jernverket i Kengis.

Her er så absolutt tilløp til noe stort. Det er også en viss utvikling, i det tredje bindet får leseren et langt mer troverdig bilde av øvrighet, arbeid og handel. Heikki fungerer bedre i en sammenheng, slik vi alle gjør, enten vi er typiske eller særinger.

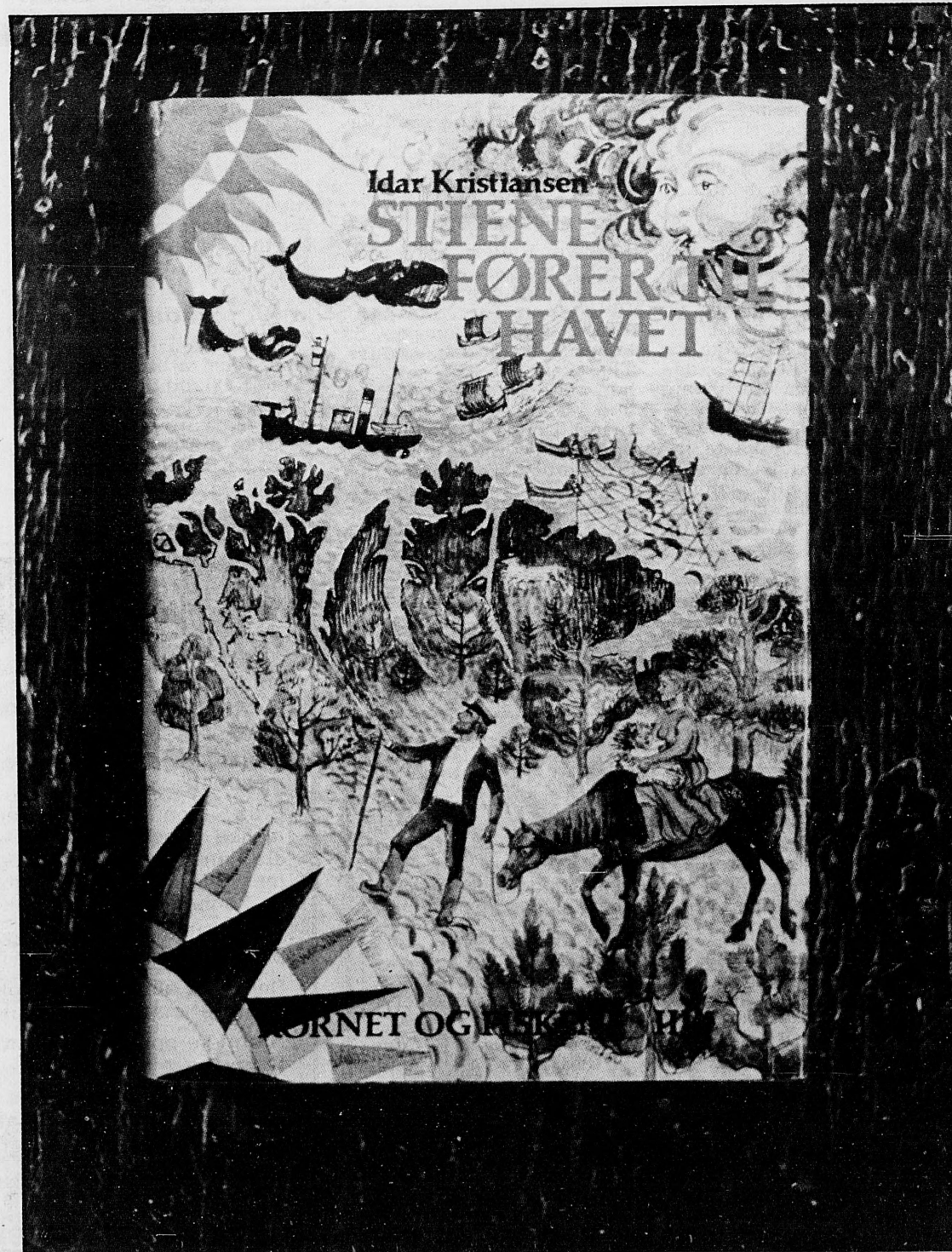
Unøyaktig

Men det er også et litterært krav at historiske detaljer er riktige. Dag Solstad studerte detaljene, og vant på det. Pensjonister fra Standard i

Oslo kjente seg igjen, og fikk dermed også tillit til hans trilogi. Når Kristiansens bok har mange slurvete unøyaktigheter, slik bl.a. Willy Dahl har påvist, er det ikke bare unødvendig, det fører til at leseren blir mistruisk til resten av stoffet. Og det er synd, for pris eller ikke pris, trilogien er verdt å lese, sjøl om den ikke ble det store eposet om vandringa fra Finland til Nord-Norge på 1800-tallet.

Per Bangsund

Idar Kristiansen:
«Kornet og fiskene» (3 bind)
Grøndahl & Søn Forlag A.S.

Idar Kristiansen, innstilt til Nordisk Råds litteraturpris for trilogien «Kornet og fiskene».